

Az üres sír misztériuma

A hét első napján, korán reggel, amikor még sötét volt, a magdala Mária odament a sírhoz, és látta, hogy a kő el van véve a sírbolt elől. Jn 20,1

Az evangélisták tudósításaikban egyetértenek abban, hogy a hét első napjára virradóan, az *Arimáthiai József* sírjába helyezett Jézus-testnek nyoma veszett. Eltűnt. Ennek bizonyosan tanúja *Mária Magdaléna*, s még néhány asszony.

Az, hogy ezzel a ténnyel mit kezdenek a tanítványok, teológiai diskurzusok témája majd kétezer év után is, az viszont, hogy mi mit kezdenünk ezzel a 21. század elején – mindannyiunknak személyes hitkérdés. Érdeemes azonban elgondolkodni azon, hogy ez az egyszerű szemtanú-megállapítás: „a sír üres”, hogyan, s miért vált egyházépítő evangéliummá?

A sírok általában nem üresek

Mindegyiknek van „lakója”. Míg a keresztény embernek mindegy, hol helyezik végső nyugalomra, az orthodox zsidók, a moszlimok számára ez alapvető hitkérdés: imádkozni ugyanis bárhol lehet, de várni a feltámadást csakis a hitsorsosok között van értelme. (Ezért az ő temetőiket elméletben nem lehet megszüntetni soha – az utódoknak kötelességük ápolni az elhunytak emlékét.)

Aki temetőben jár, annak többnyire különös érzései támadnak. A kegyelet közösségi helye ugyanis – akár akarjuk, akár nem – valamiféleképpen, ha áttételesen is, de ütköztet minket mindenkit emberlétünk végességével. Perlekedünk vagy sem, de van egy pont, ahol minden megáll, életünk mozgóképének utolsó filmkockája kime-revedik, s innen már nincs tovább...

Vagy mégis?

A jézusi tanítás szerint van, nem is akárhogyan! Jézus Krisztus feltámadásának futótűzként terjedő üzenete nem csak nóvumként hatott az egész Római Birodalomban – később Európában, s onnan kiindulva az egész világon –, de egyben korszakalkotó(!) is volt: **a hús-vér testnek is van feltámadása.**

Ókori elképzelés szerint ugyanis a test, az anyagi, a romlandó, az esendő, a „bűnös”, az a végleges enyészeté. Csak a lélek örök és halhatatlan, s egyes vallások (buddhizmus, hinduizmus, s talán meglepő, de a zsidóság túlvilág-elképzelése is ilyen!) szerint lehetséges a lélek vagy a lélek egy részének az újratestesülés: a *reinkarnáció*.

A keresztények (krisztuskövetők) nem hittek a folyamatos újramegtestesülésben, a lélekvándorlásban (szanszára), de vallották – a jézusi feltámadás-élmény, a „hús-véti titok” megtapasztalása okán – a hús-vér test feltámadását. (Fontos megjegyezni, hogy az újszövetségi tudósítás szerint a Mester feltámadása után többször együtt evett és ivott tanítványával!)

Mi következik mindebből?

Először is az, hogy a *Teremtő sokkal nagyobb fontosságot szánt a testnek, mintsem azt az ember korábban, Jézus előtt gondolta.* Úgy hitték, hogy a túlvilág, a halál utáni létezés, s benne minden történés tulajdonképpen egy „lélekvilág”-nak az istenek által rendelt eseményei, melyekhez semmi köze nincs a hús-vér földi testnek.

A krisztusi tanítás, a feltámadás-esemény, a keresztények növekvő száma ezt az elképzelést elvetette, s a test feltámadásának hitvallásos kinyilatkoztatásával azt üzenték mindenkinek: a test, a „lélek temploma” itt a földön, s ennek a hús-testnek az állapota nem karmikus-determinációs következmény, hanem *egy lehetőség, hogy megnyilvánuljon általa az Isten-adta Élet szentsége.* Azaz: nem szabad elhagyni a gyöngét, az elesettet, a kitzsítottat, hanem segíteni kell, hogy a cselekvő szeretet által (irgalmas samaritánus példázata!) megnyilvánuljon az Isten akarat a világban. Ezzel meg is született:

A keresztény diakónia

Nem a szolgáltatás, a *szolgálat!* Az, ami általam nyilvánulhat meg, másokat segít, s mindannyiunkat emel: a lét magasabb minőségi szintjére!

A diakónia (bár világi értékrend szerint – s nem alaptalanul – óriási jelentőséggel bír) mégsem a szociális-karitatív teljesítményét teszi meg célként, hanem hogy jelként „szolgáljon”: az ember értékét nem a pilla-

BIBLIAÓRA
azok számára, akik szeretnék alaposabban megismerni a keresztény tanítás alapigazságait
Minden este 18 órakor!
Niqa
Nifodémus Akadémia

ológiai szükség-szerűség?

március 10.

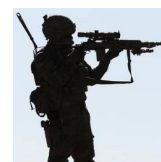
Megbocsátható-e a helyrehozhatatlan?

Megbocsátás, feloldozás és jóvátétel. Amikor az idő kerekét nem lehet visszatekerni. Életvezetési zsákutca – Istentől jövő megoldások.

március 10.

Feltámadás?

Mi lesz velem, ha meghalok? A halál utáni létezés, mint te-

natnyi állapota, hanem a *méltósága* adja!

S, ha valaki méltatlanul élt?

Az emberségét, azaz az istenképűségét felejtő ember is ember, de az istentelenségének mértékét megítélni az ember nem, csak egyedül Isten képes. Istené az ítélet „*Enyém a bosszúállás, én megfizetek – így szól az ÚR.*” s a kegyelem gyakorlásának joga is! Ezért a halál utáni élet *Krisztus-üzente reménysége* az esendő, istenfelő embert a tudatosabb, evilági, szolgáló életre sarkallja. Hogyan?

A hívő ember számára Krisztusban a morális életvezetés összekötődik a halál utáni „élettel”!

Ez azt jelentette, hogy a „Jézus-példa” a korábbi gyakorlattal szemben a test pilanatnyi állapotát már nem isteni büntetésnek vagy jutalomnak tartja, hanem *lehetőségnek, hogy ezáltal megélhessük, s megérthessük, hogy mindannyian Isten gyermekei vagyunk.* Akár itt vagyunk a földi, küzdő egyházban (ecclesia militans) vagy az előrementek, az üdvözültek gyülekezetében (ecclesia triumphans).

A keresztények – s az nem lehet vigasz, hogy más vallásokban is így tettek/tesznek – sajnos gyakran elfelejtették, hogy a test önmagában nem „bűnös”, csak nagyon hamar a bűn eszközévé válik, ha a benne lakozó lélek elistentelenedik. Ezért fontos a Feltámadás ünnepén elmélkedni a Feltámadotról, hogy erőt nyerhessünk az Istentől ajándéba kapott Élet szolgálatára!

Nagyheti alkalmaink

Nagycsütörtök (márc. 24.) 18 óra
Nagycsütörtöki istentisztelet

Nagypéntek (márc. 25.) 18 óra
Nagypénteki istentisztelet (passió)

Húsvétvasárnap (márc. 27.) 10 óra
Ünnepi istentisztelet (úrvacsorával)

Húsvéthétfo (márc. 28.) 10 óra
Ünnepi istentisztelet (úrvacsorával)

Tatal Evangélikus

Gyülekezeti kérdőív 2016.

Gyülekezetünk szeretne még erősebb közösséget kovácsolni tagjaiból és hívogatni másokat is az Úrhoz. Közösség a közös élményekből, a közösen végzett munka örömeiből tud épülni. Mindezek érdekében készítetünk egy kérdőívet, amely abban segít, hogy jobban megismerhessük gyülekezetünk tagjait, valamint hogy szűkös emberi és anyagi erőforrásainkat oda összpontosítsuk, ahol a legnagyobb szükség, igény és segítőkész akarat van rá. Kérjük, segítse Ön is gyülekezetünk törekvéseit a kérdőív kitöltésével, melyet az alábbi linken talál:

<http://kul.hu/9zn2>

Kérjük, hogy az ünnepek közötti, talán valamivel nyugodtabb időszakban szánjon 8-10 percet a kérdőív kitöltésére! Segítségét előre is köszönjük!

Gyülekezet Vezetősége

Ha a papíralapú kitöltést választja (ezek a kijáratú asztalról elvihető) a kitöltött kérdőívet a legközelebbi alkalomra, de legkésőbb böjti időszak végéig, kérjük hozzá a magával a templomba, vagy küldje el postán a következő címre: **2890 Tata, Bárány u. 2.**

Kedves Testvéreim!

Ebben az esztendőben hamar ránk köszöntött a böjti időszak. Mire kézbe kerül Lutherrózsánk márciusi száma, már csak két böjti vasárnap választ el minket a nagyheti alkalmainktól. Remélem, a korábban ránk köszönő tavasz szép idővel ajándékoz meg minket, hogy testiekben is örülve a megújulás évszakának, megerősödve tudjunk odafordulni Isten igéjéhez. Húsvét az Egyház legnagyobb ünnepe. Húsvét titkában nyer értelmet a megbocsátás gyakorlata, s villan fel áldozatkészségünk távlata.

Minden kedves Testvérünknek, érdeklődő Olvasónknak Gyülekezetünk Vezetősége nevében is,

Áldott, nagyheti-húsvéti időszakot kívánok!

Felhívás – kérés

Isten kegyelméből 2016-ot írhatunk, mely elő-éve, főpróbája is lesz a reformáció 500-dik évfordulójának. Mindenütt a világon, ahol evangélikusok élnek, igyekeznek majd méltóképpen megemlékezni a félezeréves lutheránus múlt nehézségeiről és sok-sok eredményéről, s ebből nem szeretnénk kimaradni mint gyülekezet, mi tataiak sem!

A 2016-os esztendő azonban különösen is fontos számunkra, hiszen a Tatai Evangélikus Gyülekezetet 1926-ban alapították. Szeretnénk ezt a 90-dik születésnapot méltóképpen megünnepelni, ezért már most kérem a testvéreket, hogy készüljünk erre! Erkölcsei és egyben hivatásbeli kötelességem is, hogy gyülekezetünk legújabbkori, történelmi viharokkal sújtott történelmét megírjam – legutóbbi összefoglalót /amit évek óta keresek! / még Plahy Lajos lelkész írta meg valamikor az 1950-es évek végén –, melyhez szükségem van a Testvérek támogató együttműködésére is! Kérem mindazokat, akik tudnak evangélikusokról, akiknek birtokukban vannak fényképek a tatai evangélikusok 20. századi eseményeiről, hogy elérhetőségüket közöljék velem. **Szeretnék minél több helyi dokumentumot összegyűjteni, azokat digitalizálni, hogy könyv formájában is megmaradjon forrásértékűen az elmúlt 90 esztendő!** Mivel az elmúlt több, mint fél évszázad – 1963-2016-ig terjedő időszak – egybeesik két lelkészcsalád (Nagy-Frankó) tatai történetével is, ezért fontos számomra, hogy lehetőleg minél több jelentős eseményről forrásértékű közléseket szerezzek. Ha valaki tehát tud valamivel szolgálni, hogy minél több tény tudjunk rögzíteni gyülekezetünk elmúlt 90 évéről, annak együttműködését előre is nagy tisztelettel köszönöm!

Franko Mátyás
ev. lelkész – Tata

Támogatás

lehetősége

Evangélikus Egyházközség Tata

számlaszáma:

63200119-14926282

Egyházfentartói járulékát,
adományait itt is tudjuk fogadni.
Támogatását köszönjük!

Alkalmainkra
mindenkit szeretettel
várunk. Jöjjünk,
s hívogassunk
másokat is!
**Erős vár
a mi Istenünk!”**

Franko Mátyás

Rövid-hírek

Jelentem, hogy **február 3-án**, Szokol Antalné Marika számvevőszéki elnök vezetésével elvégeztük a 2015-ös esztendő pénzügyi vizsgálatát, melynek ismeretében megtartottuk ezévi első zárszámadó presbiteri ülésünket is, ahol elfogadtuk Szélesné Szabó Teodóra pénzügyi beszámolóját illetve gyülekezetünk 2016-os költségvetési előirányzatát.

Február 11-én megtartottuk egyházmegyénk Lelkeszi Munka-Közösségi (LMK) február havi ülését. Köszönjük asszonytestvérek finom süteményeit, köszönjük a Roszik-házaspárnak az ebédhez felajánlott bioalapanyagokat, s köszönjük kántorunk finom főztjét és egésznapos háttérmenedzselését. Külön köszönjük az eredeti helyzet visszaállításában segítőkésznek is a munkáját! (Képeken egyházmegyénk lelkészei)

Február 26-án az Almási-úti temetőben eltemettük Németh László evangélikus testvérünket, akit 56. életévében szőlített magához az Élet és Halál Úra. A vigasztalás ígeit Mt 11,28-29 alapján hirdettem.

Sajnos nem tudunk megfelelni a közhasznúság törvényi előírásainak, így az alapítványunkat kénytelenek voltunk megszüntetni s ezzel a továbbiakban a **LEHETŐSÉG IS MEGSZÜNT**, hogy adónk 1%-át kistemplomunk javára felajánlhatnánk...

Fontos!
Tatai Evangélikus
Kistemplomért
Alapítványunk
Megszűnt!

Mérhető-e számokban a lelkeszi szolgálat eredményessége?

S ha igen, akkor mégis miért nem?

Mindannyian ismerjük a klasszikus fokozást, miszerint: csúsztatás, hazugság, statisztika - jöllehet a probléma ennél bonyolultabb. Kozmetikázni csak azt lehet, ami van. E dolgozat témája három okból fontos számunkra. Az egyik, hogy a lelkesz is emberből van, azaz a pap is vágyakozik a sikerre, az elismerésre. A másik, hogy lelkeszi szolgálatunk helytelen értelmezése nem csak hívás-válságot okozhat, de okoz is. Kiváltképpen azokban az esetekben, ahol a lelkesz elmagányosodik, mert nincs mellette „élete-párja”, egy imádkozó kisközösség, legvégül pedig majd-egyemberként a lelkesz hitvallását hitelesítő gyülekezet (a felsorolás nem fontosság!). A harmadik, hogy abban a bizonyos „hívásban” nevesítve van a gyülekezeti elvárás, s az is, hogy ezen teljesítményért a lelkesz milyen ellenszolgáltatásban részesül.

A Jelenések könyvének szimbollikája szerint: „a fenevad száma 666”

Azaz: Ha minden számmá válik, akkor hol marad az ember? A szám statikus, az ember dinamikus! Ugyanakkor: ha egy olyan célt tűztünk ki magunk elé, melyben nem az számít, hogy megéri-e utánamenni annak az egy elveszettnek vagy sem, akkor nem köthetnek gúzsba minket a számok. (Másik probléma, ha valaki tornyot épít vagy csatába indul, nem árt odafigyelnie a számokra!)

Közismert tény, hogy az ember könyven a számok bővületébe esik, de Isten a rend, s a józanság Istene – ahogyan taitai szószék-elődöm, s egykori professzorom mondta – „A JóIsten észét is adott.” Magyarul: **vegyük figyelembe a statisztikát, de ne a számokban keressük a megoldás kulcsát!** A Mester tizenkettőt hívott el, s lám mi lett az eredménye! Természetesen nem a tizenkettő kiválósága, hanem az isteni kegyelem eredményeképpen!

A protestáns ún. népegyházak statisztikái eléggé lehangolóak, s nem is kell szociológusnak lenni ahhoz, hogy valaki megállapítsa a bekért adatok alapján, hogy bizony komoly gondok vannak a mi egyházunkban is. Ha ránézünk a diaszpóra-helyzetű egyházunkra, akkor azt láthatjuk, öregednek gyülekezeteink, kevés a fiatal, s még kevesebb a középkorú. Hála Istennek vannak üdítő kivételek, de a háború megnyerésétől még elég távol vagyunk, ahhoz pedig éppen elég sok csatát veszítettünk el, hogy megtörjön a harci kedvünk. Mindenek előtt azt kell pontosan meghatároznunk:

Mi az Egyház?

Először is nem termelő üzem, nem krisztuskövetőket gyártó félautomata gép-sor, hanem a Krisztus URunk titokzatos teste: ecclesia invisibile, de egyben ecclesia visibile is. Mintha mostanában elfelejtettük volna, hogy a *láthatóság elsődlegesen a gyülekezeti életben realizálódik, s a társadalmi prezentáció csak másodlagos!* Mert lassan már mindenhol ott vagyunk, hogy egykorvult-imázsunkat mentsük, de ehhez nem kellene feladnunk az elveinket.

Közegyházi, nemolyrégi allianz-hetipélda – biztosan tudnánk a sajátélményből is megemlíteni valamit –, de csendben hadd tegyem fel a kérdést: *Mióta imádkoznak a „Krisztushívők egységéért” az izraelita felekezet képviselői?* Ahogyan erről értesülhettünk a mediából... Nem az együttimádkozás a gond, sőt, az szükséges is minden jóakaratú emberrel, hanem az, ahogyan azt keretezték!

Az egyház nemcsak misztikus test, de egyben az Élet tere. Az evangélium az életéről, az életörömről szól, melyeket a találkozások adják. Talán nem véletlenül beszél Jézus a mennyországról úgy, mint egy nagy lakomáról! Ebben a mostani korban sajnos elfelejtik az emberek, hogy nem az a fő attrakció, hogy hányfogatásos a menü, s milyen finomak a delikáteszek, hanem az, hogy kívül ülök/ülhetek egy asztalnál!

Mi az egyházi statisztika értelme, s mit mutat meg?

Mindig is szórványhelyzetben szolgálva, a számok számomra nem azt üzenik, hogy keseredjünk el, hiszen alapos okunk van rá, hanem hogy hálát adjunk azért, ami (még!) van. Mutathatja-e a mentőorvos szolgálatának eredményességet az, hogy hányszor végzett sikeres újraélesztést? Mi az eredmény? Az, hogy a tűzoltó hány életet mentett meg, vagy az, hogy a tüzet oltotta? S kimutathatja-e a tanár portfóliója, hogy hány gyermeket mentett meg a biztos bukástól? Mit mutat meg a tanárból, ha tanítványa országos versenyt nyer? Azt biztosan, hogy kiemelkedően okos gyereket adott keze alá a Jósors...

Az egyházi statisztika ugyan a hívek számosságát mutatja, s nem a hívek

hitét, ezért ebből messzemenő következtetéseket levonni a lelkesz munkájáról – hát finoman szólva is nagy merészség, hiszen ahány gyülekezet, annyiféle megközelítési mód. Aki volt katona, az nagyon is jól tudja, hogy lehet a tábornoknak fantasztikus stratégiája, de végül mégis minden a katonán múlik! Ezért én igen kételkedve fogadom azokat a laikusok által kifundált íróasztal-szagú „gyülekezeti-építési” stratégiákat, melyeket még soha senki nem próbált ki sehol. (Valljuk meg őszintén, azt pedig mindenki tudja, hogy milyen célt kellene elérni, csak azt nem: hogyan?)

Egyszerű példa. Ha egy apparátus már nem úgy működik, ahogyan azt az *istennadta elemi, értékteremtő józanság kívánja,* akkor ott már a *törvények sem segítenek.* Lassan 20 éve mondom, hogy ne legyünk már világiabbak a világiaknál! **A törvénnyel nem lehet elérni azt, amit csak szeretettel, s önfeláldozással lehet megtenni!** Nemde erre tanít minket Jézus Urunk? Úgy őszintén: mit ért el ez a végtelen történet, amit zsinatnak hívunk? Több lett a lelkesz? Kevesebb lett emiatt a megkeseredett, egyéni életükben kudarcot vallott kollégák és kolleginák száma? Bizony nem. Sőt! Nőügyek, válások, alkohol és pénzügyi bicsaklások. *Sajnos messze több mint korábban!* Szóval mit értünk akkor el? Anynyit, hogy több speciális rubrikát kellett nyitni, hogy aztán szorgos kezek statisztikát csinálhassanak belőlük. S ha elkészerítenek minket a begyűjtött adatok? Gondolkodjunk el egy kicsit:

Cikk folytatása az utolsó oldalon!

Még teológus koromban kezembe került egy furcsa című könyvecske, aminek ez volt a címe: “Aki gondolkodik – az hisz”... Mi a véleményed a hit és gondolkodás kapcsolatáról?

Ez nem új téma, de mindig izgalmas: A gondolkozó ember hitkeresése, hit-építése és hitre jutása. Nem mindenkit érintő üzenet ez, hiszen vannak, akik nem szeretnek, vagy nem akarnak gondolkodni, és vannak akiknél a gondolkodás nem lényeges elem a hitre jutáshoz.

Nagyon sok embernél komoly konfliktust okoz a hit és a gondolkodás összehangolása. Példaként említhetem saját esetem. Tizenhárom éves koromban mint konfirmandus megtértem. Olyan Billy Graham típusú lelkes, a Bibliát szószerint vevő hívő lehettem. Így kerültem Sárospatakra a Református Gimnáziumba mint diák. Az első évben belevetettem magam a bibliakörökbe, mindig a teológusokkal jártam, a hívők hívője voltam. Az ottani pietista szellem egy év alatt végzett a hívőségemmel. Valami természetes ösztön fellázadt bennem az olyan követelmények ellen, hogy a hívő nem táncol, nem érdeklődik a lányok iránt, nem jár moziba. A második évre már teljesen elvesztettem a hitemet. Aki az első évben csüngött Nt. Darányi Lajos minden szaván, az a második évben, a kötelező istentiszteletek alatt az erkélyen zsongzott hasonszórú barátaiával.

Ki gondolta volna akkor, hogy e fiúból még pap lesz? Az út eladdig azonban kalandregénybe illő..

Valóban ezután Tíz-tizenöt évi hitkeresés következett: 1956, menekülés, Amerika. Csak fokozatosan, részben néhány nyitottabb gondolkozású amerikai presbiteriánus lelkész hatására kezdtem visszatérni az egyházhoz. Jó dolog, hogy volt hova visszatérnem. Az ifjúkori hit és lelkesedés nem volt hiábavaló. Még a hitetlenség és a hitkeresés kitérői után is maradt a régi hitből annyi váz, hogy az keretet adhatott az új hitnek. A hitkeresés időszakában is hinni akartam. A Biblia sok tanítása roppantul tetszett, de voltak ott olyan dolgok is, amelyeket képtelen voltam elfogadni, nem csak a Bibliában, de a később kialakult vallási dogmákban is. A hinni akaró lelkem kérdése ez volt: muszáj a vallás két ezer év alatt felhalmozott minden terhére cipelnem ahhoz, hogy hívő lehessek?

A hitrejutásnak azért vannak feltételei...

Valóban, de ezek magától érthető (self-evident) alapelvek. „A priori”-nak tekinthetők, amelyeket nem szükséges bizonygatnunk, a legtöbb ember nem is vitatkozik ezekkel. A felsorolásom szubjektív, hiszen mindenki egy kicsit másként, bár valószínűleg hasonlóan állítaná össze a maga listáját.

Az első a szabadság. Minden nemzedéknek joga sőt kötelessége újra gondolni és élni az elődök hitelményét. Semmi sem lehet gondolati tabu: Isten létezésének a kérdése se, a vallási tradíciók se. (Sok vallásos ember kényelmetlen ezzel az állásponttal.) Pedig a Biblia vi-

Színllakadémia – 1956-os forradalom – Amerika... Hogyan lesz egy kárterítőből (biztosítási jogász) hittérítő? Dr. Kálmán Szabó kalandregénybe illő élete sok tanulságot hordoz. Életbölcsességéből adott „ízelt” barátainak ajándékképpen – Jóllehet nekünk kellett volna azt vinni, de ő ezt megtiltotta – ugyanis az elmúlt napokban töltötte be a 80. életévét. Ennek apropóján kerestem meg őt, s ültünk le beszélgetni, művészetéről, filozófiáról, az életéről, egyszerűen: a hit dolgairól...

lágától nem idegen a szabadságnak ez az abszolút értelmezése. Az I. Mózes 32-ben Jákób küzd, fizikailag birkózik Istennel (sok kommentátor próbálja angyalnak magyarázni a szövegből nyilvánvaló Istent), aki így szól birkózópartneréhez: „Nem Jákób lesz ezután a neved, hanem Izráel, mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél.” A szabadság hasonló szelleme, a kutatás-vágy tükröződik Mózes szavaiból, amikor az égő csipkebokrot látva elhatározza, hogy felmegy a hegyre megnézni, hogy miért nem ég el a csipkebokor (II. Mózes 3:3). Micsoda prométheuszi bátorság kellett egyedül neki vágni egy hegynek, amelyről a közhiedelem azt tartotta, hogy az az Isten lakóhelye. Pál apostol is biztat: „mindent vizsgáljatok meg, a jót tartsátok meg” (I. Thessz. 5:21). Pál szabadságimnuszai (Galáta 5:1, 13; I. Kor. 6:12, 10:23) már az első századból is hozzánk szólnak.

A gondolatszabadság mindenek felett áll: a Biblia, a tradíció, a vallás felett is, különben lehetetlen az intellektuális és lelki integritás. A gondolkodó ember nem kezdheti a hitkeresést-hitépítést azzal, hogy előre meghatározott tételekhez kell jutnia. Éppen ezért a szabadság kockázatos, veszélyes: kitérőkhöz, tévútra, nem várt eredményekhez vezethet. Jézus vállalta a nyitott-kockázatos helyzeteket: „mondjátok el [Keresztelő] Jánosnak, amiket hallotok és láttok” (Máté 11:4), döntsön János, hogy valóban Jézus-e az eljövendő (vállalva a rossz döntés lehetőségét is). Pál így ír: „Önmagatokat tegyétek próbára, hogy igazán hisztek-e” (II. Kor. 13:5). A kérdés nyitott, a válasz lehet az is, hogy „nem hiszünk”.

Minden gondolatotot tehát, amelyben igazság lehet, végig kell vezetni?

Igen. Emlékszem első olvasásra milyen mehökkentő volt Bertrand Russell állítása, hogy Jézus csak a második legnagyobb

ember volt a világon; szerinte Szókratész volt az első. Jézus hitt a pokolban, az örök szenvedésben. Russell szerint a szüntelen emberi szenvedés mint büntetés elfogadhatatlan, embertelen gondolat, még Jézus szájából is. A gondolkodó teológus feladata ilyenkor nem az, hogy védje, igazolja a régi tanokat, hanem hogy utánajárjon az új megállapításoknak.

Azt mondják, módszertani különbség van a természettudományok és a humán tárgyak művelői között. A természettudós a hipotézise ellen dolgozik: mindent elkövet, hogy bebizonyítsa tétele tarthatatlanságát. Csak miután ez nem sikerül neki, akkor merészeli állítani, hogy valószínűleg van valami igazság az állításában. (Bizonyára lesznek természettudósok, akik most felsóhajtának: bár így lenne!) A humán tudományok művelője ezzel szemben mindent elkövet, hogy hipotézisét igazolja, az ellenérveket elnyomja. A teológiában ezt apológiának nevezik.

Az evangélium, a jó hír az, hogy Isten elég hatalmas ahhoz, hogy kiállja a mi gondolatszabadságunkat. Nem szorul a mi védelmünkre, apológiánkra. A hívő ember, az ideális természettudóshoz hasonlóan, tartsa a gondolkodást állandó próba, önvizsgálat alatt. Nagy kísértése minden vallásnak az önbecsapás, az önáltatás, vagy mások szellemi lehangolása, agymosása.

A gondolkodó ember számára az élő hit egyik legfőbb feltétele a gondolatszabadság. Ennek alkotó elemei: a szabadságban folytatott állandó (1) igazságkeresés, (2) gondolataink/hitünk őszinte mérlegelése, (3) tévedéseink beismerése és (4) gondolataink és hitünk szükségszerű módosítása.

Azaz vegye figyelembe, hogy “emberből van”?

E másképpen nem is lehetséges, hiszen mindent emberi látószögből vizsgálunk!

Ugyanakkor szinte minden vallás valamilyen isteni kijelentésen alapul, s ezért kizárólagosságot követel magának: csak ő az egyetlen igaz vallás. A kijelentést rendszerint szent könyvek tartalmazzák, mint a Biblia vagy a Korán. Sokan e könyveket azonosítják Isten szavával, sőt szöszerinti diktálásával. Mi, akik a nyugati keresztény világba születünk, a Biblia hatása alól nem vonhatjuk ki magunkat, de ez nem elegendő ok a keresztény hit vállalására.

Barth Károly a kijelentést egyszer egy homokórához hasonlította: minden felülről jön, magunktól nem érthetjük Istent. Ha igaz is, ez egy ellenőrizhetetlen alapállás, kiszolgált minket a környezet befolyásának. Nincs más megoldás, mint megfordítani a homokórát. Tökéletlenül, alkalmatlanul is csak önmagunkból indulhatunk ki, csak ezt tudjuk valamelyest ellenőrizni. Mint második és mint hitből fakadó lépés, vállalhatjuk a kockázatot, hogy elfogadunk és a magunké elé helyezzük egy isteni kijelentést. Ez azonban már hiten és nem intellektuális alapon hozott döntés. Meg kell különböztetnünk, hogy milyen alapon hisszük amit hiszünk. „A ti gondolataitok nem az én gondolataim”, mondja Isten Ézsaiásnál (55:8), s ez persze vice versa is igaz: a mi gondolatainkat ne akarjuk Istenének feltüntetni. Ian T. Ramsey megjegyzi, hogy ha Isten léírhatalan és felfoghatatlan, akkor hogyhogya mégis annyit beszélünk róla? Ha nemcsak szemlélői, de részvevői is vagyunk a Biblia üzenetének, akkor ezt az emberi látószöveget, mint kiindulópontot, komolyan kell vennünk. A gondolkodó ember csak innen indulhat el az Isten felé.

Egyházban, esetleg egyedül járva az utat?

Fontos hangsúlyozni, hogy közösségben, kapcsolati rendszerben és nem vákuumban élünk. Pál figyelmeztet: „...vigyázzatok, hogy ez a szabadságotok valamiképpen megütközéssé ne legyen az erőtlenség szemében” (I. Kor. 8:9). Máshol a tejjel való táplálást ajánlja azoknak, akik még nincsenek készen a kemény eledelre (I. Kor. 8:9). A nagy, modern, kritikus teológusok nem lépnek ki a vallásukból. Építeni, reformálni akarnak, nem fájdalmat okozni: Hans Küng, Wolfhart Pannenberg, Matthew Fox, Leonardo Boff csak néhány név a sok közül, de Luther Márton sem akart egyházszakadást. „Mindenkinek mindenné lettem”, mondja Pál (I. Kor. 9:22), hogy összetartsa a közösséget. Ha a nyitott gondolkodású embert erősnek nevezhetjük, akkor az ige neki szól: „Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlenek gyengéit hordozzuk” (Róm. 15:1). Ide illik az is, amit Jézusról állít az apostol: „mert ő Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem... szolgai formát vett fel” (Fil. 2:6-7).

A gondolkodó hitkereső ember remélhetően előbb-utóbb rádöbben arra, hogy a hit elsősorban nem teória, dogma, tanítás, vagy elmélet (az is, de csak másod-, harmad-, vagy hatodrenden), hanem az emberek egymásközi viszonya, amelyet e fejezet alcímeként kapcsolódásnak (angolul „relationship”-nek) nevezünk. Hogyan élünk egymással? Hogyan „kapcsolódunk”, van-e bizalmunk egymáshoz? Ezek a hit fő kérdései. Ha ezekben a kérdésekben a hit segítséget nyújt, úgy hasznos az a hit. A „kap-

csolódás” megteremtésénél találkozunk a hit a szeretettel is.

S akkor ennyi elég is?

Az Istennél a rész is elég! Gondolunk csak arra, hogy valamikor a teológia a tudomány királynője volt, minden más tudomány felett állt. Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás harmóniában látták a világot. Még Kálvin, Schleiermacher, Barth, talán Tillich is, remélték, hogy lehetséges egy összefüggő, egymásnak ellent nem mondó harmonikus világképet kialakítani. Mára ez az illúzió elszállt. Ma a tudósok a részleteken, a töredékeken dolgoznak, nem a teljes élet-perspektíván. Valójában ez sincs ellentétben a Biblia tanításaival. Jób: „Csodálatosabb ezek, semhogy felfoghatnám” (42:3), vagy Pál: „most tükör által homályosan látunk” (I. Kor. 13:12), ugyanezt a szemléletet fejezik ki.

Szükségünk van a misztériumra. Nélküle felfoghatatlan a szeretet, a megbocsátás, a feltámadás és az örökélet. A Biblia, ha hitem szerint Isten ihletése, akkor is emberi szavakkal, korabeli eszközökkel és korlátok közt közvetíti az isteni akaratot. Így a Biblia sem ad egységes, összefüggő képet, legfeljebb lényeges alapirányokat, mint például a szeretet. Lelkitérképünk tele van az ismeretlen jelző fehér foltokkal, az úton mégis tovább kell mennünk. Szerintem ez már hit. A modern gondolkodó ember nem követel a hittől teljes megértést, ellentmondásmentes összefüggést.

S mi van a kegyelemmel?

Minden bizonytalanság és belső feszültség ellenére lehetséges az egészséges, élő hit. Lehetséges, mert végső fokon a hit isteni kegyelem és ajándék kérdése. Jézus mondja Nikodémusnak: „A szél arra fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hova megy: így van mindenki, aki a Lélektől született” (János 3:8). Pál így tesz bizonyosságot: „Nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené” (Róm. 9:16). Minden gyarlóságunk ellenére az isteni erő bennünk éppen az „erőtlenség által ér célhoz” (II. Kor. 12:9).

Az emberi erőtlenség, gyarlóság és bűn nem akadály a hitnek, mint ahogy a gondolkodás sem garantál hitet. A gondolkodás legfeljebb egy hasznos segédeszköz. Isteni kegyelem és ajándék ha felvillan egy meglátás, ha bátorságot kapunk a döntésre, és ezzel tudatosan lépünk a hit útjára.

Ez lenne az „sebességváltós teológia”, amit korábban említettél?

Közhelyes, de igaz: állandó változásban élünk. Ezt különösen mi, „nyugati magyarok” éltük meg. Változott a nyelvünk, az életmódunk és a társadalmi értékrend körülöttünk. Csak példának említem, hogy alig pár éve még ritkaság volt körünkben és tabu-téma a házasság előtti együttélés; ma a házassulandó fiatal pároknak jó része szembesítés nélkül feltárja, hogy már évek óta együtt élnek, nagyon szeretik egymást, elhatározták, hogy ideje már megesküdni.

A vallás fogalmai, nyelvezete egy régimúlt kor termékei; sokszor alig kommunikálnak a mai embernek. A világi élet, amelyben élünk: komplex, gyors, változó, és aránylag logikus. A vallás egy egészen más milió. A mai fiatalnak fejet kell cserélnie

amikor a templomba lép.

Két modellre gondolok, amikor a sebességváltós teológiát próbálom elmagyarázni másoknak: a számítógépre és a gépkocsi sebességváltójára. Az emberi agy képes a számítógép gyors váltásait követni, az információt újrarendezni, átértelmezni. Képes autózéssel közben új helyzetekre reagálni, sebességet váltani, ahogy a terep és a körülmények megkívánják. Ha a világi életben élni tudunk ezekkel az eszközökkel, miért ne alkalmazhatnánk ezek elveit a hitépítésre is?

A hitépítés is változó körülmények között történik, szükséges időnként „sebességet váltani”, hogy alkalmazkodjunk a „lelki terephez”. Ha tudatosan cselekedjük ezt, akkor közben ellenőrizni tudjuk önmagunkat, gondolkodásunkat, motivációnkat. A váltó különböző fokai nem értékrendek. Az egyik fok nem különb, mint a másik, csak más és más élethelyzetet szolgálnak. Mint Ian T. Ramsey jegyzi meg szellemesen: házipítésnél legjobban, ha az euklidészi geometriát alkalmazzuk, de az úrhajózás vagy a szubatomok világában már helye van a Bolyai-Lobachevskij-Reiman féle geometriának is.

Maradjunk ennél a képnél, a sebességváltónál! Mi az első fokozat?

Az egzisztenciális fok. A titkos belső világunk, a freudi „id” foka ez, ahol teljesen őszinték lehetünk. Az ima szintje ez, ha meg tudunk nyílni Isten előtt: beszélgetés, vita, alku Istennel. A kétely és a keresés szintje. Itt nem kell védekezni, igazolni semmit. Itt megszűnik minden gondolkozási tabu. Mérlegelhetjük az öngyilkosság kísértését, Isten létezésének a lehetőségét, a feltámadás valószínűségét, a vallás és a bibliakritika kérdéseit. A szabadságnak, az igazság keresésének és az őszinteségnek ezen a fokon nincs határa.

Ezen a fokon nem döbbsent meg a váratlan vagy a hitet kikezdő információ. A gondolkodó embernek szüksége van egy olyan „sebességfokra”, ahol megszűrés nélkül gyűjtheti és dolgozhatja fel az információkat, bármilyen irányból jöjjenek azok. Itt nyugodtan foglalkozhatom Luther problémájával a bibliai kánonnal, amikor a Zsidókhoz írt levelet, Jakab és Júdás leveleit, valamint a Jelenések könyvét szerette volna kihagyni a protestáns kánonból. Ez tény,

amelyet nem kell megmagyarázni, védeni, igazolni. Ha a tudatom mélyén megkérdőjelezem az eredendő bűn bibliai fogalmát, itt azzal is szembenézhetek. Ha a modern embernek nem kielégítő a Bibliában a megváltás képe, ahogy Jézus „megfizet” a mi bűneinkért, itt szabadon birkózhat ezzel a problémával.

Az ökumenizmus korában külön téma a nem keresztény vallásokhoz való viszonyunk: rajtunk kívül is lehet üdvösség? Egyáltalán mi az, hogy üdvösség? „Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jöhet az Atyához, csakis én általam” (János 14:6) a szokásos érv, hogy csak a keresztény egyházon belül lehetséges az üdvösség. De Jézus életében még nem volt keresztény egyház. Miért vagyunk olyan magabiztosak, hogy az „én vagyok” az egyházat jelenti? Ugyanennyi erővel jelentheti a jézusi életmódot: a szelídség, az alázat, a megbocsátás, a békesség és a szeretet útját. Ezen az úton pedig hívó zsidók, hinduk, mohamedánok is járnak, horribile dictu néha még hívó keresztények is. Vallásos körökben sokhelyen anathemának hangzik ez az eszmefuttatás, de itt ezen a szinten helye van, hogy minden gondolat hangot kapjon és megvizsgálódjék. A gondolkodó ember nem ugorhatja át saját kételyeit és kérdéseit.

De az első fokozatot követi további is...

Igen, ezt nevezem én „hiitkereső fokozatnak”. Más szóval kockázatot vállaló vagy elkötelezettségi foknak is nevezhetnénk. Az előző fokot „félelemmel és rettegéssel” (Fil. 2:12) járjuk. Izgalmas, félelmetes és veszélyes szint, ahol rendszerint egyedül, másoktól elszigetelve, gyakran a depresszió felé haladunk. Szükséges, hogy a gondolkodásunkban őszinték legyünk, de sokáig ezt a hideg és kegyetlen őszinteséget nem bírjuk ki. Több kell, mint a nyers valóság, mint a korlátlan szabadgondolkodás. Kell egy összeillő, élet-energiát gerjesztő világkép. Szükség van hitre, Istenre.

A lelki „sebességváltónak” ezen az új fokon tudatos hitépítés folyik (már amennyiben a hit építhető, hisz kegyelem nélkül nem megy). „Isten után szomjazik lelkem”, éneklí a zsoltáros (42:2). Hitet keresünk. Kívánczunk egy nagyobb célt szolgálni, mint önmagunkat. (Már ez a kívánczolás is Isten ajándéka!) Ebben a kérdésben eljuthatunk olyan lelki megnyilatkozásokra (felfedezésekre, meglátásokra, angolul: discernment vagy insight), amelyek új/más perspektívát adnak az élethez, azaz, a hit felé ve-

zetnek. Joseph Butler ezt képletben így fejezi ki: egy teljesebb életfelfogás + elkötelezettség = hit. A fenti tételből más következtetéseket is tételszerűen levezet Butler, amelyek önmagukat magyarázzák: elkötelezettség - életfelfogás = bigottság vagy bálványimádás illetve, életfelfogás - elkötelezettség = képmutatás.

Tudatos döntésre van szükségünk hitkérdésekben, „mintha” azok bizonyíthatók lennének. A II. Kor. 7:31-ben találjuk a „mintha” kulcsszavunk használatát. „Ezután tehát azok..., akik a világ javaival élnek, úgy éljenek mintha nem élnének vele.” A hangsúly tehát nem azon van, hogy mi az empirikus valóság, hanem azon, hogy mit fogadok el valóságnak, mi az, amihez úgy viszonyulok, mintha valóság lenne.

A hit nemcsak egy teljesebb életfelfogás felismerése, de elkötelezettség is a felismert, új életfelfogás mellett, ami szerint akarok élni. Ez a hozzáállás új valóságot teremt. Először, felismerem és megvallom, hogy Isten olyan mintha a szeretet volna, amely szeretet bennünk és általunk működik, s ezáltal tanítványai, munkatársai vagyunk Istennek a szeretet terjesztésében. Másodszor, úgy élek, hogy egész életstílusom, cselekedeteim és szavaim ezt az isteni szeretetet tükrözzék: abból és azért élek. Végül az eredmény az lesz, hogy Isten mint szeretet valóság lesz számomra; úgy indult, mintha az lenne, de a hitben való élet által azzá lett. Számos más példát sorolhatunk itt fel. Fogadjuk el mintha érdemes lenne becsületesen élni, hűségesnek maradni a házasságban, önzetlenül dolgozni felebarátaink érdekében. Ezek egyikét sem tudom előzetesen bizonyítani és garantálni. Ha azonban úgy élek, mintha valóságok lennének (hiszek bennük, és e hitben élek), akkor valójában lesz becsület, hűséges házasság és önzetlenség.

Számos bibliai példa van arra, hogy Isten úgy is tesz velünk, mintha azok lennénk, akiknek Ő elképzelt. „Ábrahám hitt az Úrnak, aki ezért igaznak fogadta el Őt” (I. Móz. 15:6), úgy kezelte mintha igaz lenne Ábrahám. „Isten Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket” (II. Kor. 5:19), azaz mintha nem vétkeztek volna.

Kapcsoljunk magasabb fokozatba!

A harmadik fokozat nevezem „alkalmazkodó fokozatnak”. Közösségekben élünk: család, egyház, nemzet. Ezeknek hosszú történelmük van: érték is, teher is. A gyakorlatiasság/kényelem is arra biztat, hogy jobb a megszokott vágányon haladni, mint mindig valami újat, egyénit kezdeményezni. Az előző két fokon az egyéni szabadságon és az önkifejezésen volt a hangsúly; most a közösségépítés, az egymással való együttműködés, hit kérdésében is az átgondolt, bölcs megalkuvások kapnak figyelmet.

„Bár én mindenkivel szemben szabad vagyok”, mondja Pál apostol, „magamat mégis mindenkinek szolgájává tettem,” (mintha az lennék) „hogy a többséget megnyerjem” (I. Kor. 9:19). Pál alkalmazkodik a többiekhez, mert szereti őket. Egy évvel ezelőtt Marlborn, New Jersey-ben a helybeli katolikus templomban a hívek egy része Mária-jelenésekről tanúskodott. Az egyházi vezetők zavarban voltak: nem akartak hitelt adni a látomásoknak, de meghazudtolni sem akarták híveiket. Így kompromisszum-szerűen alkalmazkodtak, nem csináltak hegyet a hangyabolyból, mindkét tábor igazolva érezhette magát.

Az őszinte, gondolkodó ember mindig szembe kerül ezzel az alkalmazkodó kompromisszummal. Ez önmagában nem rossz, amíg tudatában vagyunk annak, hogy mit miért teszünk. A probléma ott kezdődik, amikor letagadjuk a kompromisszumot, amikor becsapjuk, áltatjuk önmagunkat. Ezen az alkalmazkodó fokon igazodunk a kortársakhoz, a közösséghez, a társadalmi elvárásokhoz. Mintha azt mondanánk: ha nem tudod legyőzni őket, állj be közéjük!

A legtöbb ember ezen a fokon éli meg a vallását. Langymeleg. Nincs ellene, de a vallás nem elsőrendűen fontos. A többségnek a vallás az élet harmad-, negyed- vagy huszadrangú ügyei közé tartozik.

Ezen az alkalmazkodó, megalkuvó fokon él az egyház is többnyire. A túlélés praktikumaként ez. Ledaráljuk a Miatyánkot, a Hírszekegyet; végezzük a szokásos egyházszervezeti munkákat; használjuk az egyházi címeket, rangokat: pápa, püspök, esperes, stb. Nem gondoljuk át minden eset-

ben ezek értelmét, alkalmasságukat a mai életben. Értéke, haszna is van ennek az alkalmazkodásnak, megalkuvásnak: ez teszi lehetővé a gyakorlati életet: létezünk, néha még alkotunk is. A hivatalos egyházak, minden értékük mellett, mint rozsdás fogaskerekek kattognak, az egyházi élet tele van frusztrációval. Istennek jó humorérzéke és végtelen türelme kell, hogy legyen, hogy elvisel bennünket ebben a „váltóállásban”.

S, mi követi az alkalmazkodó fokozatot?

Az előbbi szint továbbvitele ez, egy döntő különbséggel. Az előző szinten az alkalmazkodás önérdék volt: nekem volt kényelmes, ha alkalmazkodtam. A lelkigondozói fokon az alkalmazkodás a másik javára történik, szeretetből.

„A teremtet világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését” (Róm. 8:19), a világ fiainak szükségük van arra, hogy törődjenek velük, szeressék őket. „Ti adjátok nekik enni” (Máté 14:6), parancsolja Jézus, amikor látja az elgyötört sokaságot. Szükség van lakásra, élelemre (az éhezőnek nem elég prédikálni), szükség van arra, hogy az ember mint teljes személy alapfogadatokban ne szenvedjen hiányt.

Ezen a fokon a másik ember érdekére koncentrálunk. Nem helyette végezzük el a tennivalót, hanem odasegítjük, hogy az ő élete is célhoz és energiához jusson. Az első pünkösdkor (Ap. Csel. 2:8) „mindenki a maga nyelvén hallotta őket beszélni”, mintha személy szerint hozzájuk szólt volna az ige. A kompromisszumot itt a másik személy érdekében kötik, az ő nyelvét beszéljük, vagy ahogy Pál mondja, „mindenkinek mindenné lettem, hogy... megmentsék némelyeket” (I. Kor. 9:22). Mivel feltételezhetően a gondolkodó hívő ember a nyitottabb szemléletű, így valószínűleg ő az erősebb, tehát ő alkalmazkodjon a hitben vagy a gondolkozásban a gyengébbekhez. A szeretet megalkuvásai ezek.

Példának emlitem, hogy intellektuálisan és hitbelileg sokféle elképzelésünk lehet a mennyországról. Egy informális bibliaórán helye lehet a téma boncolásának: honnan ered a menny koncepciója, más vallások hatása, stb. Egy istentiszteleti igehirdetésben már óvatosabb megfogalmazásra van szükség, hisz a hallgatók között lehetnek olyanok, akikben ez komoly megütőzést kelt. Végül, ha a hívő Matild néni a halálos ágyán megkérdezi tőlem, hogy „*ugye tiszteletes úr, már várnak rám a menny garádicsain a trombitáló angyalok?*”, a válaszom csak egy lehet. „*Igen, Matild néni, én is látom őket*”, függetlenül attól, hogy intellektuálisan mint képzelem el az angyalokat. A szeretet törvénye alapján ebben az esetben csak ez a válasz erkölcsös.

Hasonlóan mondhatjuk, hogy a jézusi modell szerinti szelíd és önmagának nem követelődző hívő ember e lelkigondozói fokon „színt vált”, s harcias, prófétai hangnemben áll ki mások jogaiért, sérelmeik védelmében. Itt már a szeretet motivál. „Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretik egymást” (János 13:35). Ezt a fokot legteljesebben az úrvacsora fejezi ki. „Ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik” (I. Kor. 11:24). Az Isten testet öltött, a jó pásztor gondunkat viseli. Úgy tűnik, Isten állandóan ezen a fokon van velünk.

Ez már a végső fokozat, ugye?

Igen, az Istent imádó fok. Ezen a fokon felfüggesztődik minden kétely, kérdés, és bizonytalanság: az „ego” megüresedik. Ézsaiással és a szeráfokkal zengjük: „Szent, szent, szent a Seregek Ura, dicsősége betölti az egész földet” (Ézs. 6:3). Itt mindnyájan aprók, bűnösök, de hatalmasan megbocsájtottak vagyunk, ezért hálásak, hogy Isten jelenlétében lehetünk.

Ezen a fokon mindig reménykedünk: akkor is, ha az elszáradt csontok (Ezékiel 37), vagy a magyar ügvek völgyében járunk, mert minden völgy „az Isten mindent átfogó teljességével” van tele (Ef. 3:19). Itt életre kelnek a magyar kalvinista himnusz, a 90. zsoltár nemes veretű szavai: „Uram, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre... taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!... Legyen velünk Istenünknek jóindulata! Kezeink munkáját tedd maradandóvá!” Itt imádhathatjuk Istent csennel, tradicionális vagy modern zenével, művészeti alkotásokkal: mindennel, amely tükrözi Isten dicsőségét.

Ezen a fokon Istenre bízunk életünk végső értelmét. Bízunk, hogy az Ő szava nem hiábavaló. Akkor se, ha gyalgó emberek hirdetik, mint mi vagyunk. Ahogy az eső és a hó nem tér vissza üresen, úgy az ige sem „tér vissza hozzám üresen, hanem véghez viszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldöttem”, jelenti ki Isten Ézsaiással (55:11). Itt mindnyájan eljuthatunk Istennek ahhoz a békességéhez, „mely minden értelmet meghalad”, amely megőrzi szívünket és gondolatunkat a Krisztus Jézusban (Fil. 4:7).

Mit tudnál mondani összefoglalásul?

Van akinek nincs szüksége erre az elme-futtatásra, hogy előhitre jusson. Felesésem reakciója erre például az volt, hogy ez mind nagyon szép, de az ő hite nem így működik. Ez egy „Á” típusú előadás az „Á” típusok számára, de ő „B” típusú. Az ő esetében ez nyitott gondolkozást jelent, de a ráérzés nagyobb szerepet kap, mint a logikai rend.

A bezárt lelkű, mereven gondolkodó hívőkkel nehezebb dialógust folytatnom. A nyitott gondolkodású Istent-keresők felé könnyebben felhasznál az Úr, függetlenül attól, hogy „Á” vagy „B” típusok. A sebességváltós teológia talán hasznos lehet számukra.

Bertolt Brechtől mondják, hogy megdöbbsen, amikor meghallotta, hogy Hitlert könnyékké meghatották a Wagner-operák. Színházakban, előadásokon a közönség gyakran érzelmileg „elolvad”, de az agyát teljesen kikapcsolja: az előadás hatására nem válik jobb emberré, minden marad a régi. Ennek ellensúlyozására teremtette meg Brecht az ún. „epikus színház” elméletét. Az érzelmileg felfokozott jeleneteket hirtelen megszakítja és a közönség tudatába hozza, hogy színházat lát: gondolkodzon, következtessen a látottakból. Bizony nem ártana az istentiszteleteken sem valami hasonló. A magasztos, lelkes prédikációk égi magasságokba röppentik a hallgatót, de aztán visszatérünk a mindennapi életbe, és semmit sem változunk, mintha az igehirdetés el sem hangzott volna.

Meglehetősen időigényes folyamat ez a teológia, egy életen át nincs vége. Ma az emberek zöme gyors, könnyű, határozott válaszokat akar a vallás terén is. Kinek van ideje

és türelme váltani a helyzetekhez alkalmazkodva? Ez a teológia tényleg a keskeny út hite! S persze számos kérdést is felvet: Fennmaradhat-e egy intézmény (az egyház) amelyik ennyire nyitott? Vannak-e olyan idők, hők és törést álló fogaskerekeink (egyének, egyházak), amelyek bírják az állandó váltásokat? Nevelhetünk-e ezen a teológián lelkes és elkötelezett híveket, főleg a fiatal-ság körében?

Jézus a maga korában a leghaladottabb gondolkodású ember volt, az egész világot megelőzte. Ma a vallás kullog a világ után, a legjobb eszű gyerekek más pályákra mennek - tisztelet a kivételnek -, az emberek jó, ha vasárnap elmennek templomba egy órára, ezenkívül teljesen világi életet élnek. De nem ez a legnagyobb baj, hanem az, hogy az üzenetünket évszázadokkal vagy évezredekkel ezelőtti kategóriákban próbáljuk megfogalmazni. Jézus azt mondja, az új bort új tömlőbe kell tenni. Az új tömlőt még csak-csak elfogadják a hívek, de hogy új bor is kellene, ezt a gondolatot már képtelenek. Régi kategóriákban gondolkodva nem lehet a mai embert megszólítani, legfeljebb csak egy kis részüket. Aztán, hogy ezt hogyan lehet véghez vinni, hogy a krisztusi értékeket is átmentsük, mégis a kor nyelvén, a kor emberéhez tudjunk szólni, ez talán ma a legnagyobb feladat és erre a legtöbb egyház alig van készen, bár komolyan igyekszik.

A lelkesítés sokszor az agymosás és a tömegmanipuláció eszközeit követeli, ezek szóba sem jöhetnek a sebességváltós teológiában. Személy szerint nekem ez a „sebességváltós teológia” működik, és ismerek szép számmal hívő embereket és kisközösségeket, akik a gondolkodás és a hit integritását meg tudják őrizni. Jézus személye, életmódja és üzenete a legnagyobb érték amit ismerek vagy el tudok képzelni. Ez betölti és meghatározza életemet, izzóan lelkesít, és olyan mintha működne. Mivel elköteleztem magam Hozzá, ez az elkötelezettség valóságot teremt: gondolkozva is járhatom az élő hit útját.

Enhez segítsen mindannyiunkat az Úrlsten! Köszönöm ezt a számomra rendkívül elgondolkodtató szemináriumos beszélgetést!

Eredmény-e az eredménytelenség?

Olykor megtörténik, hogy valami pilanatnyilag egészen jó ötletnek látszik – ami talán nem is a sajátunk –, s aztán a megvalósításban mégis elvérzik a projekt. Bizony meg kell tanulnia a lelkésznek, hogy a) *semmi nem az örökkévalóságra készült*, ami tegnap még jól működött, az a mában már sokszor nem kivitelezhető, illetve, ami még ennél is fontosabb, b) *az ÚR Isten földjén dolgozunk, nem a sajátunkon*: Nemde „más a vető, s más az arató”!?

Lehetnek tényleg tartalmas programok, csak éppen nincs kinek megtartani, s ha meg van kinek, akkor a lelkész erre alkalmatlan. Élete nem hitelesíti, amit mond vagy amit mond, az egyszerűen vállalhatatlan, életidegen, sőt életvezetési zsákutca azok számára, akik személyiségükben éretlenek/éretlenebbek. Misszióba küldeni olyan embert, aki önmagával sincs tisztában?! Végzetes hiba! Az egyházi ember részére, de gyülekezete számára is! Ne tegyünk már úgy, mintha minden rendben lenne, közben meg tudjuk, hogy a kollega vagy kollegina hány gyülekezetet „vert már szét” vagy hagyott bomlásnak indulni! Vagy a rossz pap is jobb, mint a semmilyen?

A pizzafutár teljesítménye elég jól mérhető számokban, talán még az is bizonyítható, hogy a borralaló korrelációban van a megelégedettségével, de a lelkész az nem a borralalóért „hajt”, mert nem szolgáltatást nyújt, hanem *szolgál*. A pincér felszolgál, a bolti eladó kiszolgál, a lelkész pedig egyszerűen csak szolgál: Istennek és embernek egyszerre – ezt nem szabad elfelejtenünk. Akkor sem, amikor a modern kor systémája (hatékonyság, effektivitás!) maga alá akarja gyúrni az egyházat is.

Nemrég egy dokumentumfilm, „*Kirche und Geld*” párhuzamba állította a német-, s a francia keresztény egyházakat. A német egyházak financiálisan utolérhe-

tetlenek, a francia keresztény gyülekezeteknek pedig igencsak jól jönne egy kis extra, állami subventio! Az eredmény azonban itt is, ott is lesújtó: *vészesen üresednek a templomok!* A kérdés ezért életbevágó:

De miért is?

Végre nyíltan kellene arról beszélni, hogy az igehirdetés „viva vox evangeli” nem csak élőlőszóval hirdetett jó hír, hanem „életnek beszéde” is, azaz a lényeg, a kérésgma elsősorban nem a remélt halál utáni életről kell hogy szóljon (*ez hit-titok, ez kegyelmi ajándék, a hívó életnek nem a kezdete, hanem a vége!*) hanem arról, *ami a halált megelőzi...*

S talán pont itt vannak a legnagyobb gondok, s itt segíthetnek a számok! **Statisztika nélkül ugyanis nem látjuk mire is van, NEM igény, hanem BEFOGADÓ-készség!** Evangélium tejét csöpögtetni oda, ahol már rég kemény eledelre van szükség, s fordítva – ez nem jó stratégia, hanem totális dilettantizmus! Misszionálni ott, ahová nincs küldetésünk „disznók elé a gyöngy”, s nem pásztorolni azokat, akik a mieink – tékozlás a nekünk rendelt idővel, energiával.

A számosság 21. századi kultúrájában az Isten

„szám-tana” egészen más

A teljesség megéléséhez nem mennyiség szükségeltetik, hanem a minőség! A minőséget pedig az isteni ígéret garantálja: „ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük”. Nem a „teltházás” Tamás-mise ellen vagyok, de még az országos keresztény happening-ek ellen sem (egyiknek és másinak is megvan a helye, s értelme), hanem a rossz beidegződés miatt fortyogok: **ne tévesszük össze a sikert az eredménnyel, s a statisztikai mutatókat az áldással!** Áldás mindig az, *ami a növekedést, az emelkedést, s a megerősítést szolgálja.*

Kell-e akkor mérni a lelkészi teljesítményt, s ha igen akkor hogyan?

Mérni kell, mert ha nem tesszük, akkor nincs mit beletenni a munkaszerződésbe, vagyis a hívványba. A hogyant bízuk a vezetőinkre! S, ha olyanokká válnának, mint Angela Merkel és bűnös regnáló 'bandája', akik elfelejtették, mire is esküdtek fel, s a nép nélkül döntenek, a nép kárára... akkor váltsuk le őket, s válasszunk majd olyanokat, akik az Egyház, a gyülekezetek érdekeit képviselik.

Az **egyháznak a mozgatórugója ugyanis NEM az adminisztráció, NEM a hierarchia, hanem a Szentlélek**, Akinek egyetlen jól bevált eszköze van: ez pedig a *bizalom*. Ha egy gyülekezet bízik a lelkészében, mert az nem él vissza a bizalommal, akkor ott fantasztikus dolgok

történnek: *iskolák, szeretetotthonok, segítő projektek indulnak el: épül a közösség, gyarapodik az Egyház.* (Csak így zárójelben; azért a hogyanra lenne egy konstruktív ötletem: Mi lenne, ha a lelkészi szolgálat eredményességét abban mérnénk le, mint ahogyan azt a JÓIsten is? Jelesül, azt vizsgálnánk meg, ki mennyire hűséges: lelkészi esküjéhez, Egyházához, Istenhez, szeretet-vezérelte elveihez?)

Mit látok a jövőre nézve?

(mint egyszerű vidéki pap)

Nincsenek egyházmegmentő vízióim, s egyelőre még nem hallucinálok, **de azt látom hogy ott van, lehet gyülekezeti jövő, ahol szolgálnak.** *Életvezetést segítő evangéliumi, érthető igehirdetéssel, zenével, diakóniával.* Ha a mindig is elismert prédikálási kultúránk színvonala tovább sülyed, ha az egyházi zene népegyházi szinten ellaposodik, **akkor a közös, istentiszteleti hálaadásból fakadó erőgyűjtés spektruma hamar beszűkül,** s ha gyengék vagyunk, akkor egyszerűen nem tudunk szolgálni. Krisztus ügye azért tudott hódítani, mert mindazok, akik továbbadták az evangéliumi tanítást, erős reménységgel bírtak afelől, hogy az életnek nemcsak a végtelen odaátban, de a véges idelentben is van értelme, célja – egyébként miért teremtetne volna Isten ezt a világot véges-végtelenre?

Azt látom, hogy a klasszikus pietizmus vonzása elsorvadt, a mostani neoprotestáns „Jézus-lelkészedés” meg *lesújtóan emberi*. Ébresztő! Bizony az ortodoxia ideje érkezett el! *Tanítást pedig továbbadni csak akkor lehet, ha van befogadó kultúra.* (Gondoljunk Jézus Urunk Magvető-példázatának egynegyed-jőföldjére !)

Statisztika ide vagy oda, **nem a mienk, hanem az ÚR Istené az, ami végsősoron számít.** Afelől azonban teljesen biztosak lehetünk, hogy Urunk az elvárható gyümölcsöket számonkéri rajtunk! Sőt, biztonnyal felteszi azt a kérdést is: Barátom, aztán mit csináltál azokkal a talentumokkal, amiket kaptál tőlem?

fm

A dolgozat a Fejér-Komáromi Evangélikus Egyházmegye Lelkészi Munka-Közösségi (LMK) februári ülésének – melynek most éppen gyülekezetünk adott otthont – fórum-beszélgetésére készült – vitaindítóul.

